

A szlovák oktatás helyzete

Medvegy Pálnéval a Szarvasi Szlovák Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon vezetőjével, a Szlovák Országos Önkormányzat Oktatási Bizottságának elnökével nem sikerült személyesen találkoznom. Hosszan egyeztettük, ki merre jár a nyár folyamán, miként tudnánk találkozni, ám sehogyan sem tudtuk leküzdeni a közöttünk lévő többszáz kilométert és időhiányunkat. Meg egyeztünk hát, hogy élünk a huszadik század adta lehetőséggel, faxon válaszolgatunk egymásnak (az e-mail-hez még bátorság kell). Kérdéseim leginkább arra vonatkoztak, miért tartja fontosnak a Közoktatási törvény módosítását, s hogyan látja a hazai szlovák oktatás helyzetét e módosítás tükrében.

Meggyőződésem, hogy a kisebbségi iskolák a közoktatási törvény módosításáig hátrányos helyzetben voltak, mivel tizenkét műveltségi területtel foglalkoztak ugyanabban az óraszámban. A nemzeti-etnikai kisebbségi iskolai nevelésben-oktatásban az átlagosnál több feladatot kell megoldani, hiszen a tanulók számára biztosítani kell a nemzetiségi identitás megőrzéséhez szükséges ismeretek átadását is. E feladatok végrehajtásához a törvénymódosítás tíz százalékkal megemeli a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát, ez például az első osztályoknál heti két óra. Ezáltal megemelkedik a nem kötelező tanórai foglalkozások heti időkerete is, ami a fenntartó számára alapfeladat.

A törvénymódosítás segíti a kisebb lélekszámú nemzetiségeket is. Így például intézkedik arról, hogy ugyanazon kisebbséghez tartozó nyolc gyermek szülei kérésére, szükséges megszervezni a kisebbségi oktatást. Ahol esetleg nincs nyolc fő, az érintett tanulók az általános szabályok szerint járnak iskolába és *vendégtanulói jogviszony* keretében sajátíthatják el az anyanyelvüket valamint a hozzájuk kapcsolódó népiismereti követelményeket. Köztudott, hogy a vendégtanulói jogviszony működtetéséhez *plusz normatíva* igényelhető.

Nagyon lényegesnek tartom kiemelni azt, hogy a kisebbségi intézmény fogalmának újraszabályozása világossá teszi, hogy nem önmagában az elnevezés, az alapító okirat, hanem *a feladat tényleges ellátása az, amely egy intézményt a kisebbségi feladatok ellátásában közreműködők közé sorol.* „A nemzetiségi oktatás irányelvei” című dokumentum kiadása annak idején nagyon sokat késett. Emberfeletti munka volt határidőre elkészíteni a pedagógia programokat és a helyi tanterveket. Gyakran éreztük úgy, hogy egy helyben toporgunk, hiszen a cél nem volt világos és egyértelmű. Nem láttuk például az iskolák közötti átjárhatóságot, amit a kerettantervek minden valószínűséggel megoldanak majd.

Megítélésem szerint a szlovák kisebbségi oktatáshoz a törvényes keretek rendelkezésre állnak, az oktatás jövője, minősége elsődlegesen nem a Minisztéri-

umtól, nem az önkormányzatoktól, hanem az oktatás szereplőitől függ, amit a tanár-diák-szülő együttes munkája biztosíthat.

A szarvasi szlovák óvodában például – noha országos szinten a nemzetiségi intézményekben a gyermeklétszám évről-évre csökken –, párhuzamos csoportokat kellett indítani. Ez Szarvas városában is egyedülálló. Az ilyen látványos létszámnövekedés mindig az ott dolgozó pedagógusok érdeme.

Napjainkban, a „farkastörvények világában”, annak az iskolának van jövője, melynek szellemisége gyermekközpontú és a gyermekek érdekében munkaidőt, fáradságot sem kímélve képes és akar tenni. Nagyon fontosnak tartom a versenyszellemet, a nevelés fontosságát, a céltudatos személyiségformálást, az egyéni bánásmódot. Ha ezt a szülőkkel együtt tudjuk biztosítani, sikeres lesz a „kimeneteli szakasz”, ha nem: félelemmel és szorongással küszködünk, hogy kontroll hiányában mikor és hol csúszik el egy-egy féltett tanítványunk. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a nagy előnyt, hogy a kisebbségi iskolákban tanító pedagógusok legnagyobb része szintén kisebbségi iskolába járt! Minden porcikájukkal tudják, tisztában vannak azzal, hogy a gyermeknek mire van szüksége; mit akar, mit szeretne, hogyan kell hozzá közeledni.

Kraszlán István, az Oktatási Minisztérium Közoktatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztályának szlovák referense a következőkkel egészítette ki a fenti beszámolót.

Nagyobb hangsúlyt kapott a különböző iskolatípusok differenciálása. Erőteljes tendenciák mutatkoznak arra (pl. a fejkvóták különbözősége), hogy újra létrejöjjenek a valóban egynyelvű (szlovák) iskolák. Ennek következetes kialakítására hazánkban egyelőre csak a budapesti Szlovák Gimnázium, Kollégium és Általános Iskola vállalkozott. Reméljük, kéttannyelvű intézményeink közül néhányan még csatlakoznak majd hozzá. A lassú változás egyik oka a szakemberek, pontosabban kétnyelvű képzésük hiánya. A törvénymódosítás immáron lehetőséget nyújt a felsőoktatásban részt vevők számára, hogy a magyarul oktatott tárgyaikból szaknyelvvizsgát tehessenek. Az intézmények vezetőinek kötelező biztosítani a vizsgához szükséges feltételeket (követelményrendszer, vizsgáztató stb.).

Fontosnak tartom, hogy a kerettantervek végre átjárhatóvá teszik iskoláinkat. A világosabb követelményrendszer talán minőségi oktatást is biztosítani fog, ami újra vonzóvá teheti a szlovák nemzetiségi iskolákat.

Tóth Mária